

Sunnité versus šíité aneb o dosud nevyřešeném islámském sporu

- CZ24 News | 20. prosince 2023

SVĚT: Příběh o tom, jak jedno nepřesné vyjádření proroka Mohameda ovlivňuje světové dění dodnes.

Katolíci a protestanti se snažili svoje spory vyřešit během třicetileté války, kterou ukončil až Vesfálský mír v roce 1648. České království mělo tu čest, že válka oficiálně započala povstáním českých stavů. Během třiceti let bojů zahynulo na území Evropy až 30 % obyvatelstva a jednalo se tak o jeden z nejdestruktivnějších válečných konfliktů v historii.

K žádnému podobnému urovnání sporů mezi dvěma větvemi islámu nedošlo a náboženský rozkol mezi sunnity a šíity do dnešního dne ovlivňuje geopolitické záležitosti zejména na Blízkém východě.

Írán versus Saúdská Arábie

Írán, který je nejsilnější šíitskou zemí, podporoval během syrské války jejího prezidenta Bašara Asada proto, že Bašar Asad je alavita, což je odnož šíitů. Írán se obával, že pokud by se v Sýrii dostali k moci sunnité, mohli by spolu se sunnitskou Saúdskou Arábií vytvořit silnou alianci nepřátelskou Íránu. Bezpečnostní poradce íránské vlády prohlásil v roce 2012 v Damašku, že Írán „rozhodně nedopustí, aby taková aliance vznikla“.

Islámské náboženství se rozdělilo na dvě větve na začátku své existence. Základní a nejdůležitější rozdíl mezi sunnitskou a šíitskou větví islámu je spor o to, kdo byl právoplatným následovníkem zakladatele islámu, proroka Mohameda.

Spor o nástupce

Když Mohamed v roce 632 zemřel, došlo mezi jeho následovníky k velkému sporu o to, kdy by měl být jeho nástupcem. Jedna skupina tvrdila, že nástupcem Mohameda může být pouze pokrevní příbuzný, druhá skupina chtěla Mohamedova následníka vybrat ze svého středu volbou. Druhá skupina převážila. Následníkem proroka Mohameda se stal jeho blízký přítel Abu Bakr, který s ním ovšem nebyl v žádném příbuzenském svazku.

Ze skupiny, která si prosadila volbu následníka mimo okruh příbuzenstva, vznikla sunnitská větev islámu. Její jméno je odvozeno od arabského výrazu sunna, který značí soubor tradic a zvyků proroka Mohameda. Poražená skupina, která chtěla za nástupce prorokova bratrance Ali ibn Abu Taliba, založila šíitskou větev islámu. Název šíité pochází z arabského výrazu pro následníky Alího.

Jedno nepřesné vyjádření

Spor o prorokova následníka mezi sunnity a šíity je o to vášnivější, protože Mohamed měl těsně před svou smrtí podle šíitů určit svého bratrance Alího jako svého nástupce, s čímž ale sunnité nesouhlasí. Spor je historickým příběhem o tom, jak nepřesné vyjadřování může ovlivnit životy milionů lidí po tisíciletí.

Těsně před svojí smrtí shromáždil prorok Mohamed své následovníky na místě Khumm, kde prohlásil, že bratranec Alí je jeho „mawla“. Mawla je slovo, které má v arabštině více významů. Může

znamenat přítel nebo také vůdce. Šíité jsou přesvědčeni, že když jej Mohamed pronesl, myslel vůdce, sunnité, že to v žádném případě, že myslel přítel, z čehož vyplývá, že si mohli zvolit Abu Bakra jako nástupce Mohameda. To je jádro sporu mezi sunnity a šíity.

Šíitský půlměsíc

Dominantní skupinou mezi muslimy jsou sunnité. Tvoří mezi 85 až 90 % muslimské komunity. Šíité představují zbylých 10-15%. Sunnité ovládají všechny muslimské státy v severní Africe, Pákistán, Aghánistán a přilehlé asijské bývalé sovětské republiky. Jediné teritorium, kde mají šíité silný vliv, je Blízký východ.

Šíitská verze islámu sídlí na území takzvaného šíitského půlměsíce. Suverénně nejvýznamnějším šíitským státem je Írán, kde šíitská verze islámu zcela dominuje. Na mapě se šíitský půlměsíc táhne od Sýrie a severního Iráku, kde žije početná šíitská minorita, přes Írán, kde se stáčí na jih k územně nevelkému Bahrajnu, který sousedí se Saúdskou Arábií.

Vášně planou

V Bahrajnu tvoří šíité většinu, ale vládne jim sunnitský král. To je problém. Náboženské spory zasáhly Bahrajn naposledy v roce 2011, kdy vláda za pomoci sunnitské Saúdské Arábie potlačila šíitské povstání a cíleně zdemolovala desítky šíitských mešit a dalších posvátných šíitských míst. Přitom v Bahrajnu má sídlo americká 5. námořní flotila včetně velících struktur pro oblast Rudého moře a Arabského zálivu a největším protivníkem USA na Blízkém východě je šíitský Írán. Prostě delikátní politická záležitost.

Spor mezi sunnity a šíity je na rozdíl od historických katolicko-protestantských vášní důležitým faktorem světové politiky i dnes.

Zpracoval: D. Tolar/syrzdarmaCz